

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Oude Bellegemstraat 14 (Zwevegem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020K199
November 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	16
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	17
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	20
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	21
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	22
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	23
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	23
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	30
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	35
1.5	Synthese	38
2	Bibliografie.....	40

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: huidige toestand van het plangebied (©Google Streetview).....	14
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditonele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 10: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: NGI Cartesius).	33
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	34

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	37

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....16

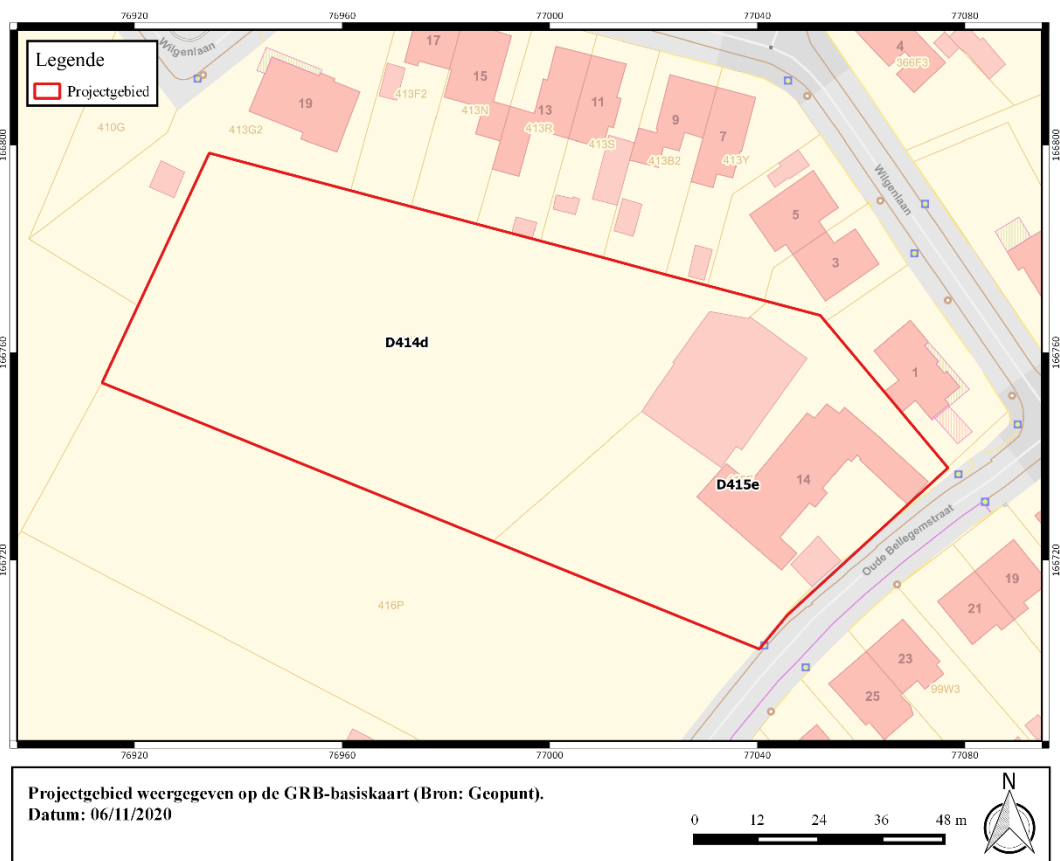
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

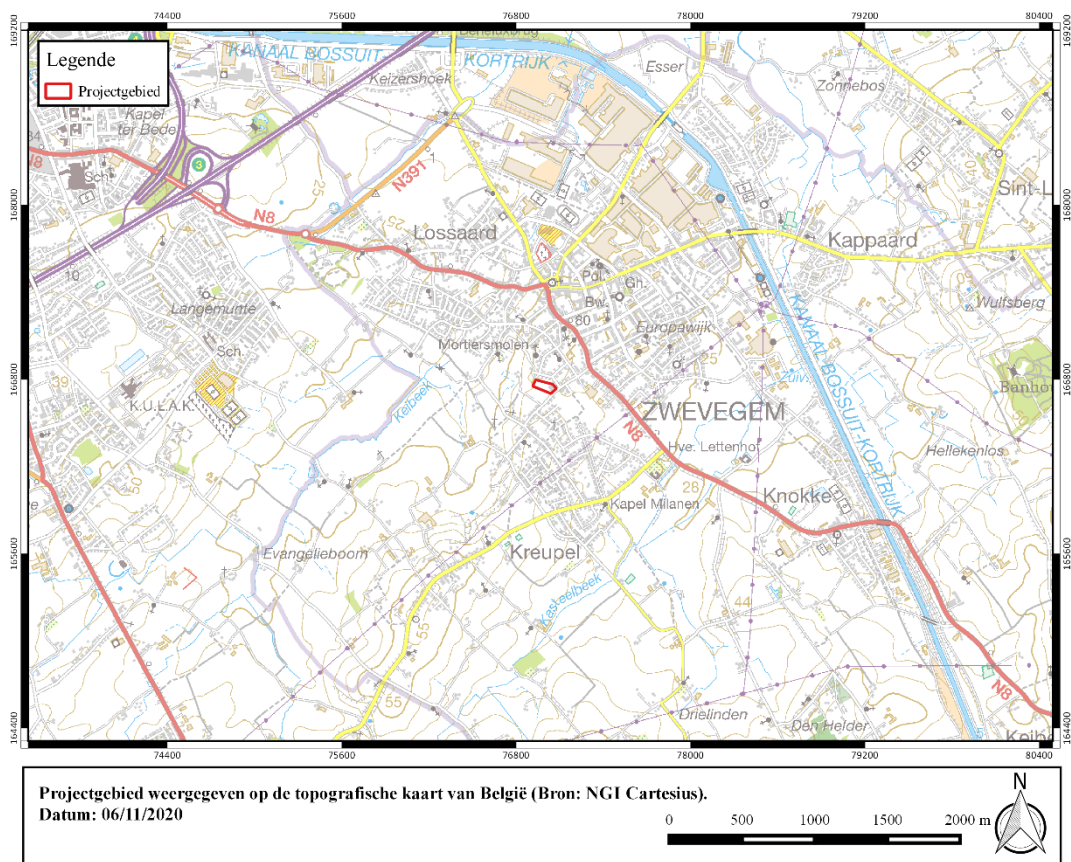
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Zwevegem
	Deelgemeente	/
	Postcode	8550
	Adres	Oude Bellegemstraat 14 8550 Zwevegem
	Toponiem	Oude Bellegemstraat 14
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 76897$ $Y_{\min} = 166685$ $X_{\max} = 77094$ $Y_{\max} = 166822$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Zwevegem, Afdeling 1, Sectie D, nr's 414d, 415 ^e Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 8241 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Oude Bellegemstraat 14 Zwevegem werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

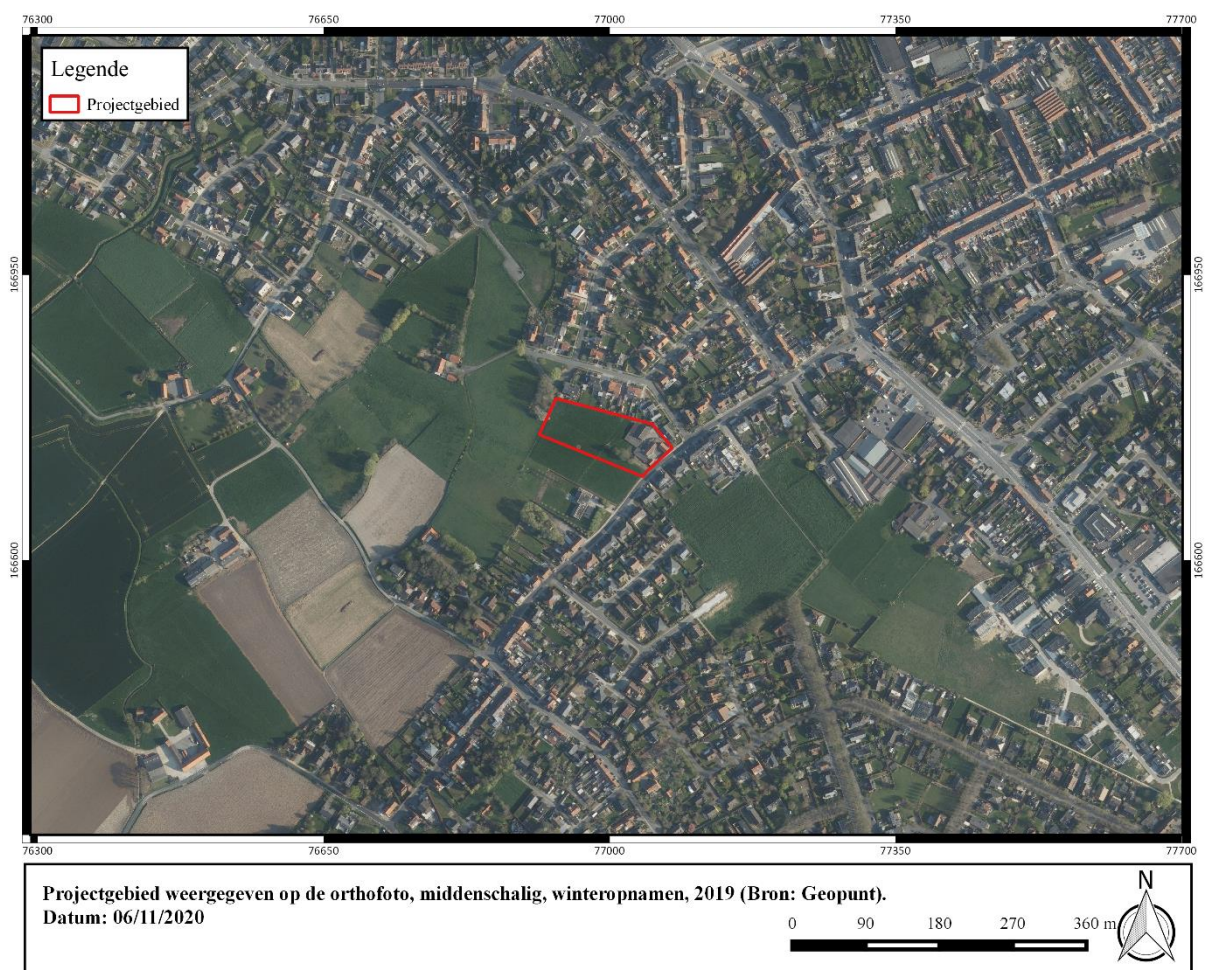
² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Zwevegem, in de provincie West-Vlaanderen. De gemeente situeert zich in het zuidwesten van West-Vlaanderen tussen de Leie en de Schelde. Zwevegem grenst in het noorden aan Harelbeke en Deerlijk en in het oosten aan Anzegem en Avelgem. De westelijke grens wordt gevormd door Kortrijk en de zuidelijke grens door Spiere-Helkijn. Het grondgebied wordt doorsneden door de rijksweg N8, Kortrijk-Oudenaarde. Het kanaal Kortrijk-Bossuit (1858-1860) dat de Leie en Schelde verbindt, doorsnijdt het grondgebied van noord naar zuid.

Het projectgebied grenst ten oosten aan de Oude Bellegemstraat. De noordzijde grenst aan bebouwde percelen langsheen de Wilgenlaan. De overige zijden sluiten aan bij weiland. De dorpskern van Zwevegem situeert zich ca. 700 meter ten noorden.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

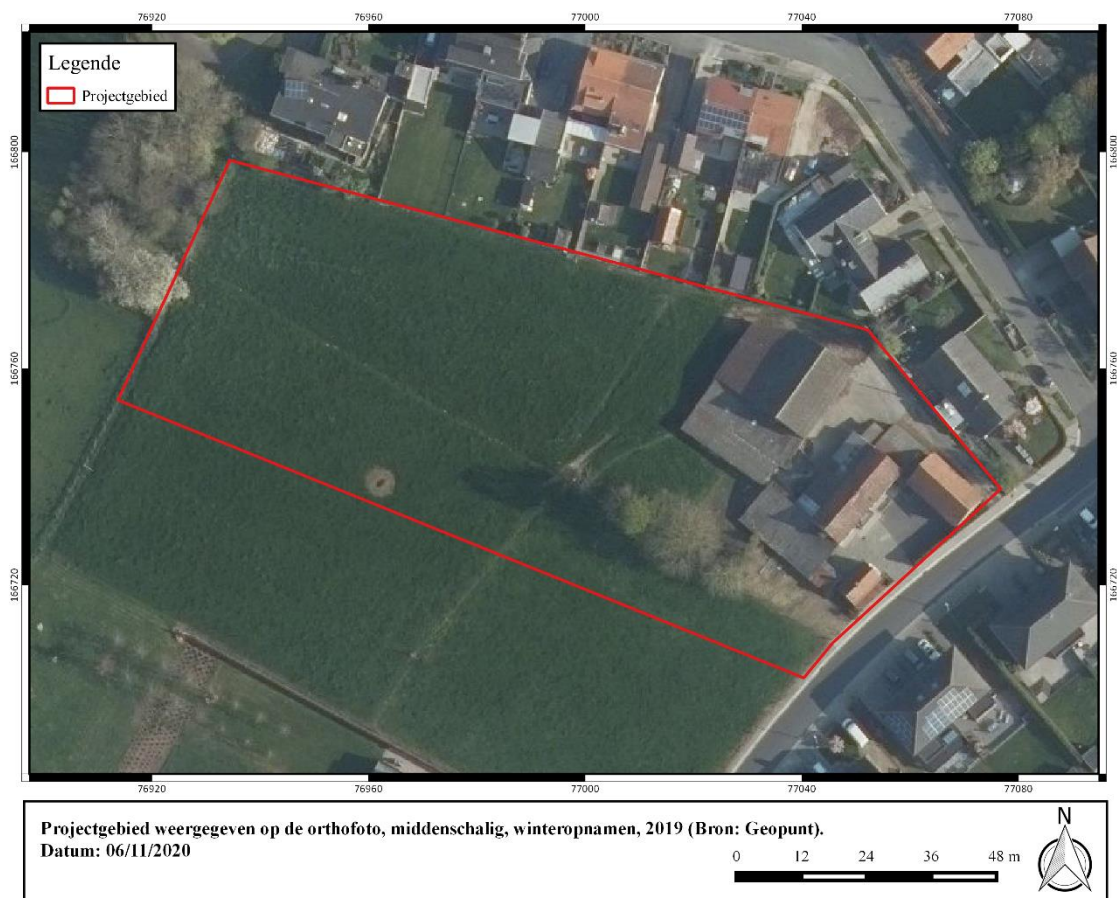
1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied is 8241 m².

Op heden is ca. 1080 m² van het terrein bebouwd, bijkomend is ca. 620 m² verhard. De bebouwing binnen de projectgrenzen bestaat uit een woning met bijgebouwen en stal aan de straatzijde en een loods en stal ten westen hiervan. Het overige terreindeel is in gebruik als weiland. Ten zuiden van het gebouwenbestand zijn een aantal bomen waar te nemen.

Figuur 4: huidige toestand van het plangebied (©Google Streetview).

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van 18 loten met bijhorende infrastructuur in de vorm van wegenis, groenzone, bufferbekkens, parkeergelegenheid en riolering. Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en werfinrichting en de toekomstige ingrepen in de individuele kavels het potentieel archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Bijgevolg wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een integrale versterking van het terrein.

Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem- en Leemstreek
Tertiair	Lid van Moen (Formatie van Kortrijk).
Quartair	Type 2
Bodemtypes	Lca, Lda, OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	36.4 – 38.7 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Gaverbeek.

1.4.1.1 Landschappelijke situering

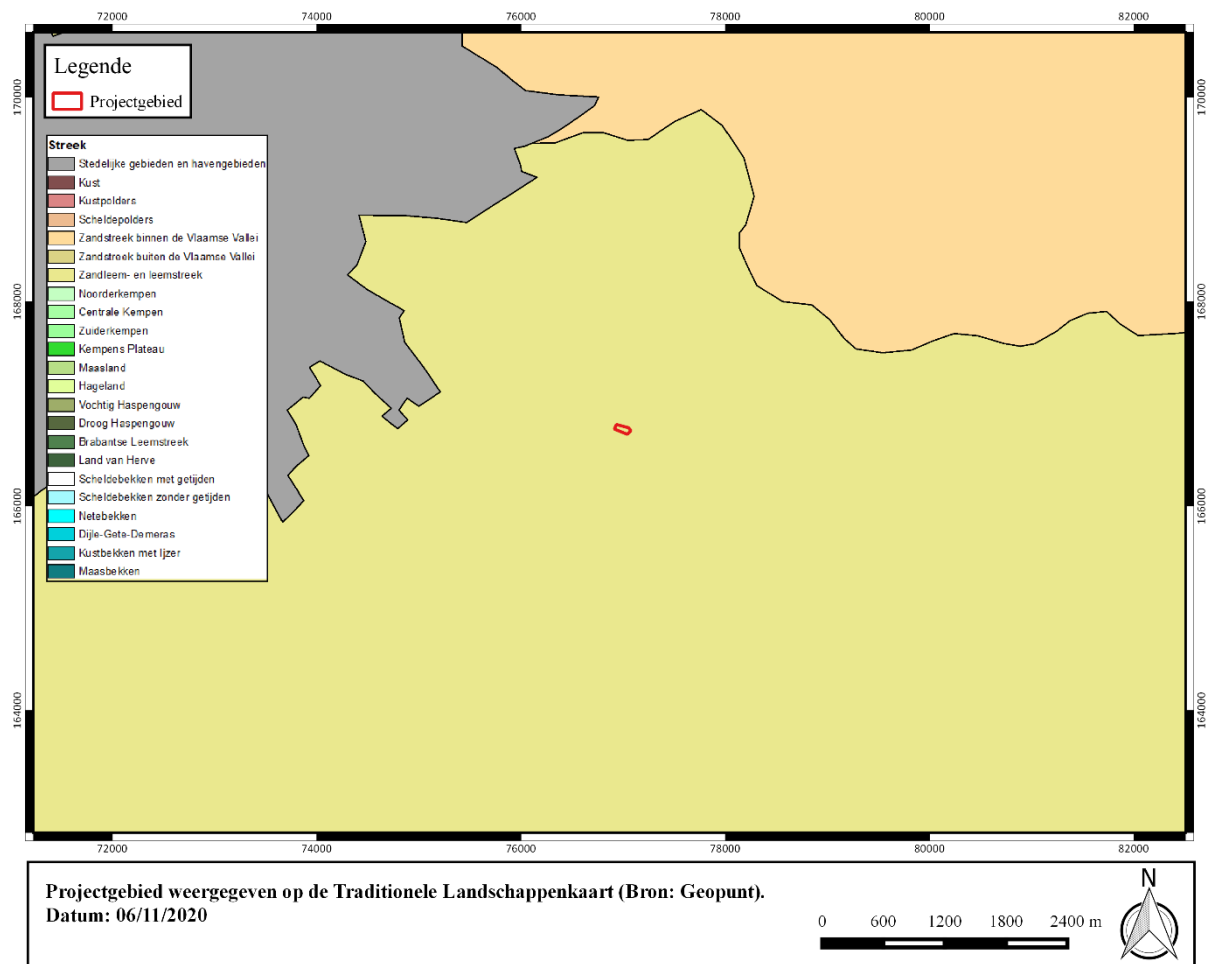
Landschappelijk situeert het plangebied zich in de zandleemstreek.

Het plangebied is gelegen op het noordelijk uiteinde van een noordelijke uitloper van een ZW-NO georiënteerde heuvelrug. Verder ten noorden van het plangebied situeert zich de paleovallei van de Leie en de Gaverbeek die beiden zuidelijke uitlopers zijn van de Vlaamse Vallei.

De afwatering in de omgeving van het projectgebied gebeurt in essentie vanaf de heuvelrug, richting het alluvium. Respectievelijk ca. 600 meter ten westen en 1,4 km ten oosten van het plangebied lopen de beekvalleien van de Keibeek en de Slijpbeek. Dit landschappelijk kader, op hoger gelegen terrein, geflankeerd door beekvalleien, moet een zekere aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars in de regio.

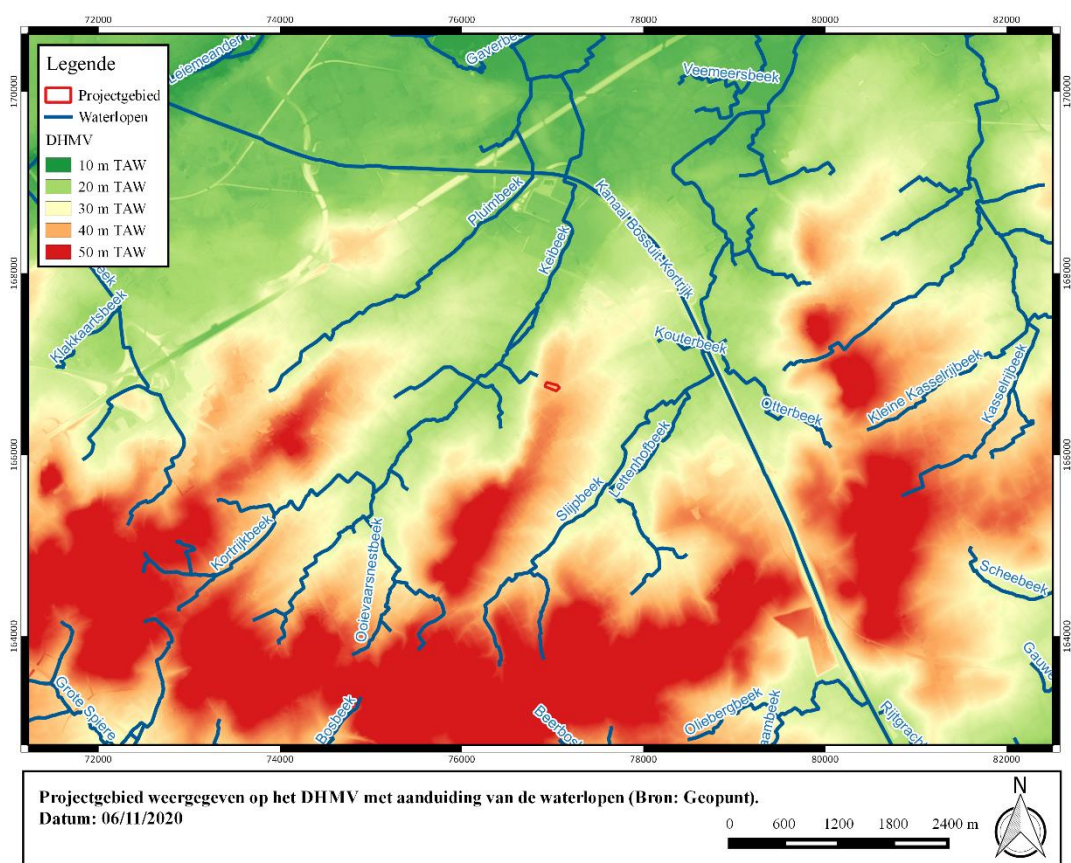
Het lokaal hoogtemodel lokaliseert het plangebied op een hoogte van ca. 36.4 – 38.7 m TAW. Het plangebied helt duidelijk af in westelijke en oostelijke richting, richting de beekvalleien van de Keibeek en de Slijpbeek.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Leiebekken, deelbekken Gaverbeek.

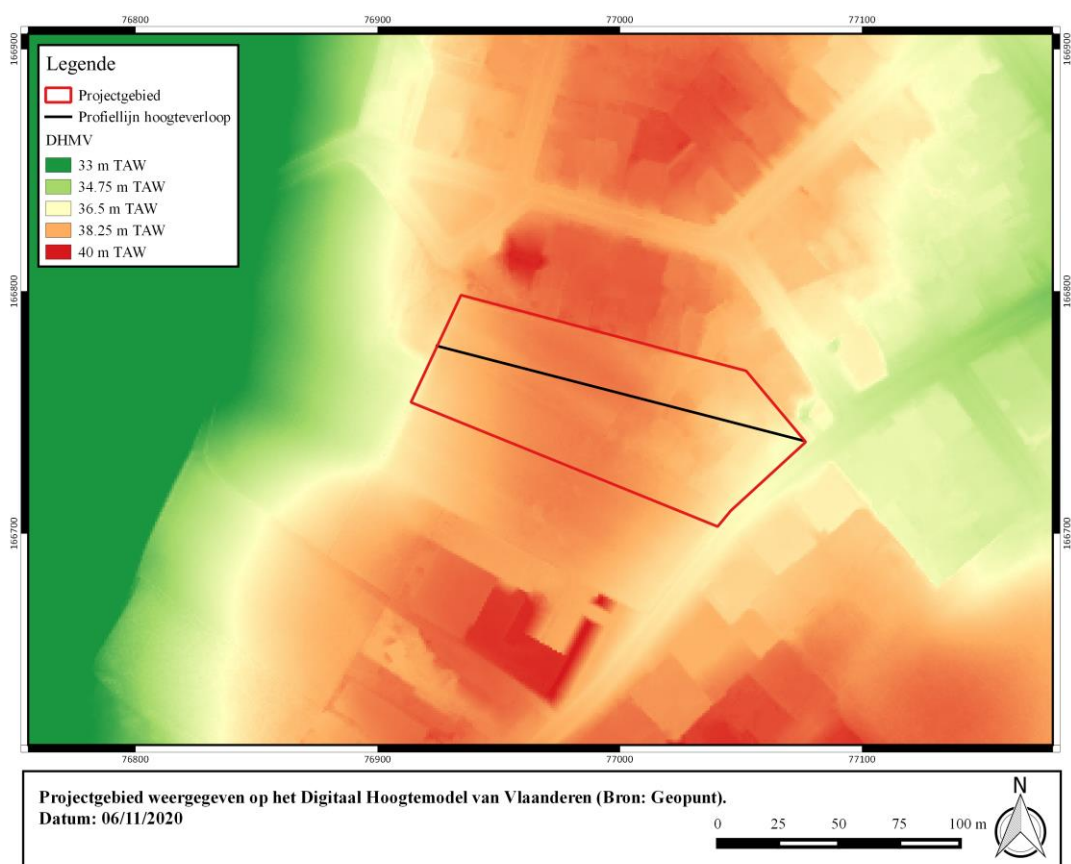

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditonele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

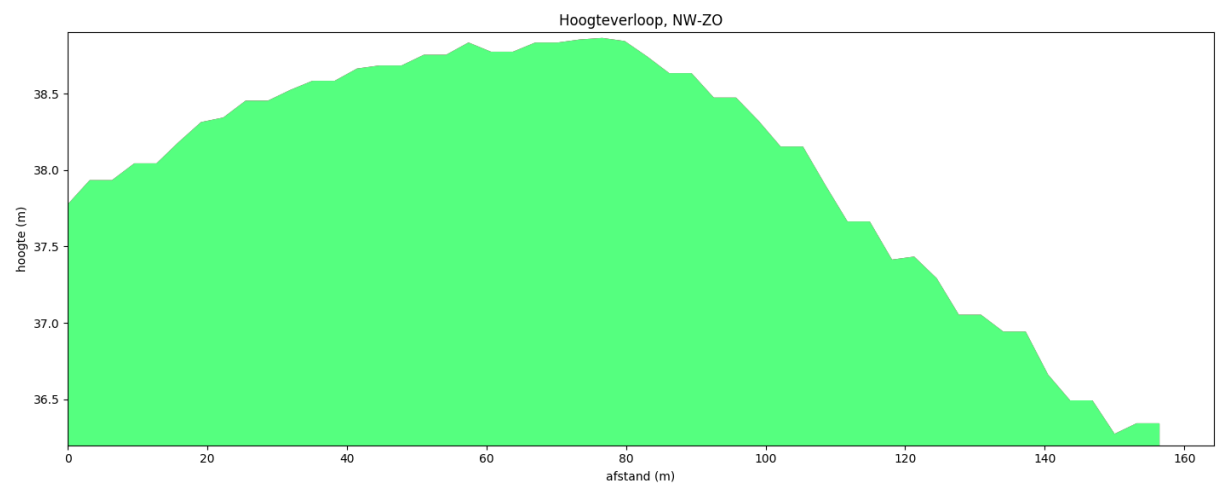

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

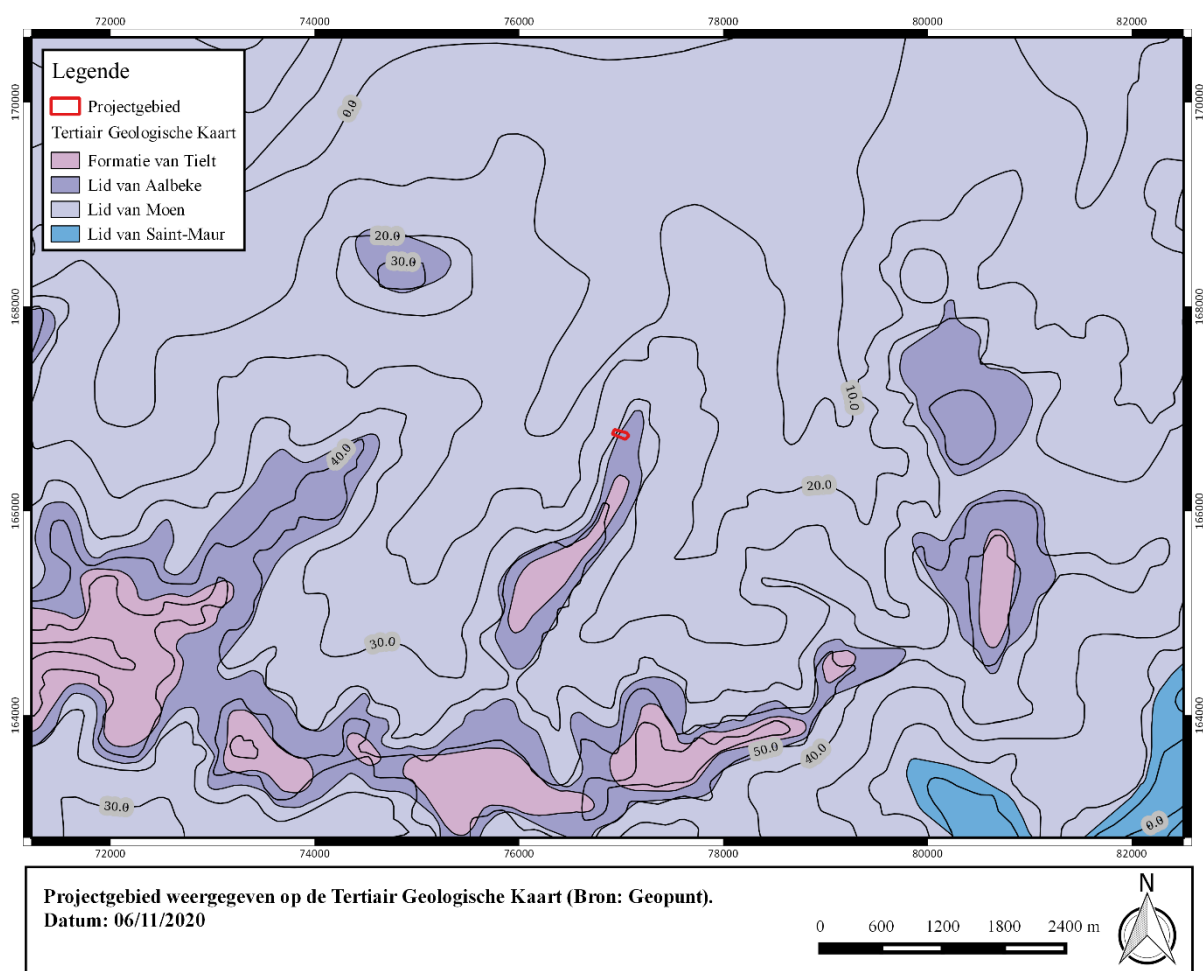

Figuur 10: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

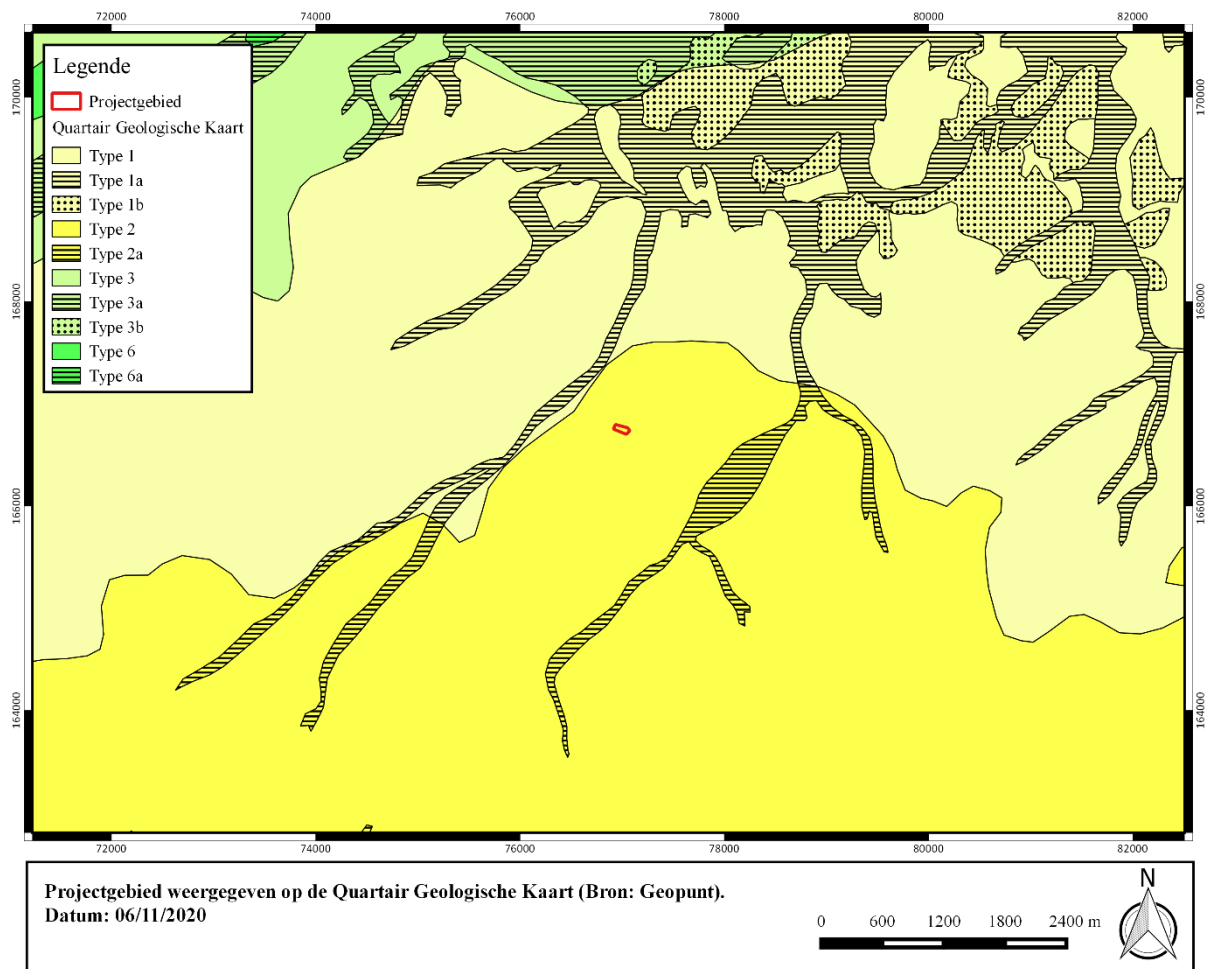
Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 2**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

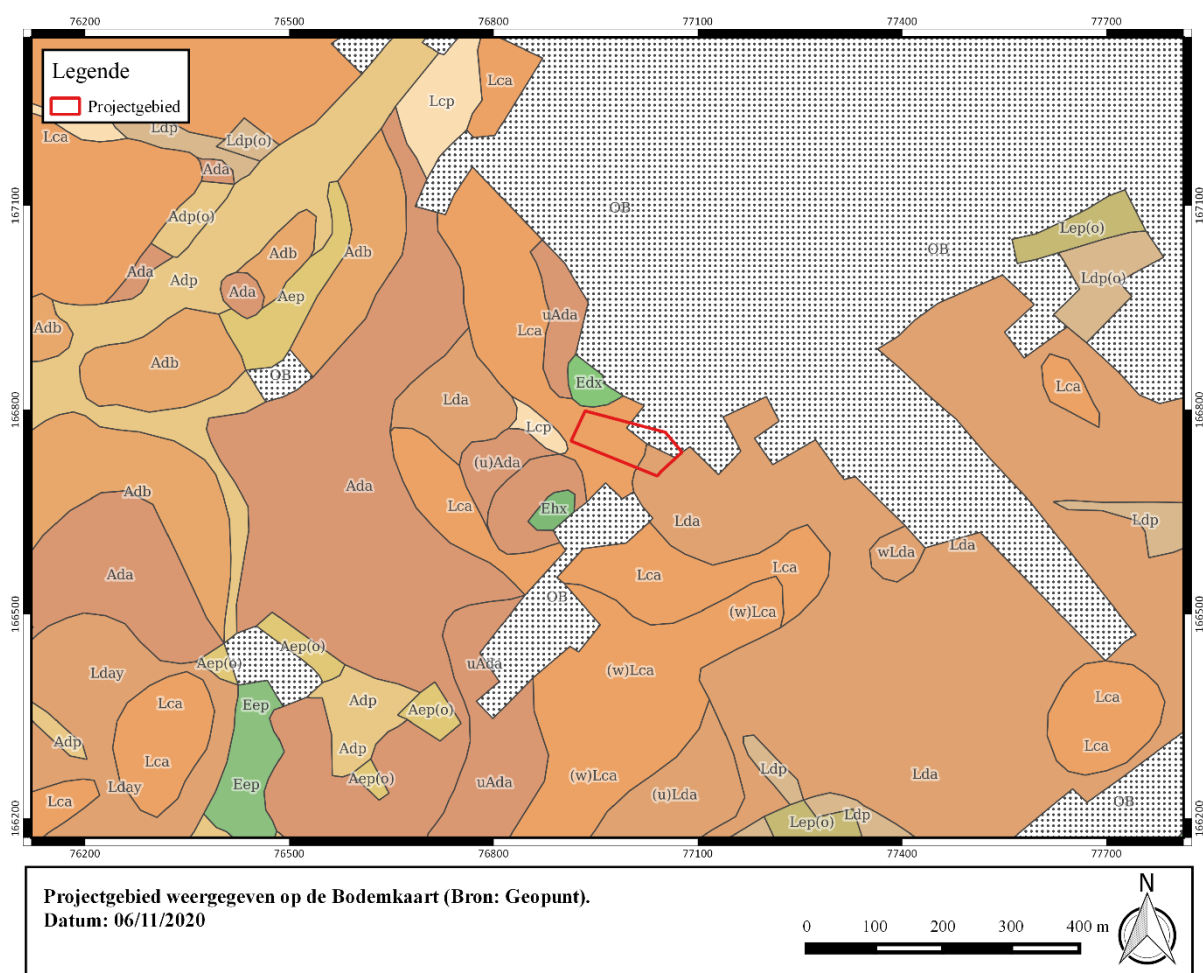

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **Lca** is een matig droge zandleembodem met textuur B horizont. De Ap horizont rust op een E horizont van ca. 40 cm dik of rechtstreeks op de textuur B horizont. De textuur B is aangereikt met klei en sesquioxiden en is een bruin zwaar zandleem. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120 cm.

Het bodemtype **Lda** is een matig natte zandleembodem met textuur B horizont of weinig duidelijke kleur B horizont. De bouwvoor is donker grijsbruin en onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloogde horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is gaaf maar sterk gevlekt. Het materiaal wordt soms zwaarder of zandiger in de diepte. Op wisselende diepte komt dikwijls het Tertiair substraat voor. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

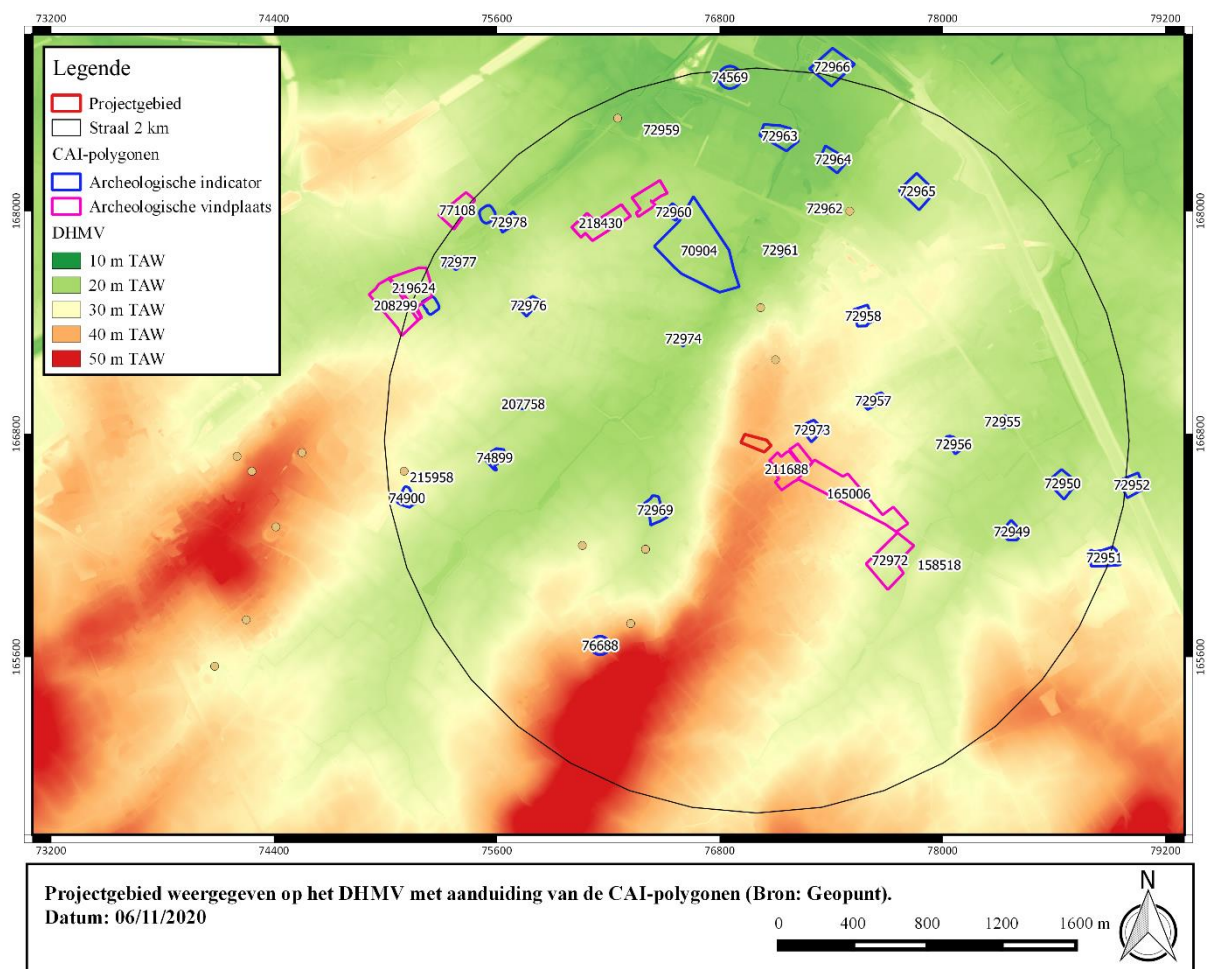

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Ter hoogte van het onderzoeksgebied zelf zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Binnen een straal van 1,5 km zijn er op meerdere locaties aanwijzingen voor doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden. Tijdens een recent proefsleuvenonderzoek werden sporen uit de Romeinse tijd en de middeleeuwen aangetroffen op een terrein aan de Avelgemstraat, ten oosten van de Oude Bellegemstraat. Meer naar het noorden werden graven uit de Romeinse tijd en nederzettingssporen uit de metaaltijden, Romeinse tijd en de middeleeuwen vastgesteld. Deze vindplaatsen situeren zich in de valleien. Over de hoger gelegen locaties is veel minder informatie voorhanden.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

77108	Opgraving (2007); NK: 15 m Late ijzertijd: kuil met aardewerk en maalsteen, landweg met twee afwateringsgreppels. Romeinse tijd: spieker, grachten.
-------	---

	Karolingische periode: gracht herbruikt in de late middeleeuwen, waarin veel aardewerk werd aangetroffen, waaronder typisch Karolingische randfragmenten. Late middeleeuwen: paalsporen, grachtsysteem. Bron: De Logi A., Messiaen L., Sturtewagen K. & Bruyninckx T., 2008. <i>Archeologische opgraving Kortrijk/Harelbeke Evolis (prov. West-Vlaanderen) 16 april -16 november 2007.</i>
165006	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Nieuwe tijd: perceelsgracht Bron: Pieters T. 2013: Archeologisch vooronderzoek Zwevegem Bellegemstraat, Ruben Willaert Archeologisch Rapport 45, Sijsele.
208299	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Metaaltijden: sporen, o.a. greppel Nieuwe tijd: verschillende kuilen en greppels Onbepaald: greppels en (paal) kuilen, met vondsten die wijzen op een datering in de volle middeleeuwen. Bron: Reyns N., Bruggeman J., Dierckx L. 2014: Archeologisch vooronderzoek Kortrijk-Morinnestraat, Rapporten All-Archeo 217, Bornem.
211688	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 meter Nieuwste tijd: verspreide sporen zonder materiaal Bron: Vander Ginst V., Smeets M. 2015: Het archeologisch vooronderzoek aan de Oude Bellegemstraat te Zwevegem, Archeo-rapport 305, Kessel-Lo.
218331	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 m Vroeg-Romeinse tijd: geïsoleerd brandrestengraf. Bij de aanleg van het graf werd eerst een nis met bijgift in de vorm van aardewerk uitgegraven, die daarna afgedekt werd met de verzamelde brandstapelresten van de gecremeerde. Uit deze asresten konden ook een aanzienlijke hoeveelheid aardewerkfragmenten van een handgevormde kookpot ingezameld worden. Bron: Bartholomieux B., Bruyninckx, T., Vanhoutte C. & Acke B., 2017. Vooronderzoek Zwevegem Losschaert fase 2, Monument Vandekerckhove.
218430	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 m Laat-Romeinse tijd: brandrestengraf. Bron: Vanhoutte Ch., 2017. Nota verslag van resultaten Zwevegem Losschaert (prov. West-Vlaanderen), rapport Monument Vandekerckhove, Ingelmunster.
219624	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 m

	Late ijzertijd: greppels met veel vondstmateriaal, paalsporen (o.a. spiekers), brandrestengraf. Nieuwe tijd: greppels en kuilen. Bron: Apers Th., 2017. Archeologische prospectie Kortrijk Morinnestraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Ingelmunster.
--	--

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72949	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72950	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72951	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72952	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72955	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72956	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72957	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72958	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72959	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
72960	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72961	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
72962	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72963	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72964	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72965	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72966	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72969	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72970	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72972	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72973	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72974	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72976	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72977	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72978	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74569	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
74899	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74900	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74901	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74902	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

Veldprospecties

76688	Velprospectie (1974); NK: 250 m Mesolithicum: lichtisch materiaal. Bron: Casseyas C., 1991. <i>Steentijd in zuidelijk West-Vlaanderen</i> . Onuitgegeven licentiaatsverhandeling KULeuven.
158518	Veldprospectie (2007); NK: 150 meter Laat-neolithicum: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk

Metaaldetectie

207758	Metaaldetectie (2014); NK: 15 m Karolingische periode: gelijkarmige fibula. Onbepaald: koperen mantelspeld.
215958	Metaaldetectie (2017); NK: 15 m Merovingische periode: Merovingische denarius. Tweede helft van de 8ste eeuw, omgeving Parijs. Voorzijde : Buste met diadeem naar rechts, onder de buste een kruisje (begin van de legende met de klok mee). Legende rondom : + PAR[IS]IVS O Keerzijde : Geankerd kruis en met twee afhangende benen, tussen twee ringen die de parelcirkel onderbreken, bovenaan een kruisje die de parelcirkel onderbreekt (waarschijnlijk onderaan ook een ring die de parelcirkel onderbreekt). In het anker links en rechts een

	parel en onder de afhangende benen ook telkens een parel. Verschillende varianten gekend.
--	---

Luchtfotografie

Toevalsvondst

70904	Toevalsvondst; NK: 250 meter Vroeg-Romeinse tijd: 4 brandrestengraven
-------	--

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Door de vruchtbare bodem en de ruimtelijke ligging van Zwevegem tussen de Schelde en de Leie kent het gebied een vroege menselijke frequentie. Binnen het huidig grondgebied van de gemeente zijn silexfragmenten geattesteerd die teruggaan tot het Mesolithicum. Gedurende de Romeinse periode maakt Zwevegem deel uit van de Civitas Menapiorum, waarvan Kassel als hoofdplaats fungeert. Ter hoogte van een heuvel gelegen tussen de Vandevenne-, Hinne- en harelbeekstraat trof Ph. Despriet 4 Romeinse brandrestengraven aan.

De eerste vermelding in literaire bronnen is in 1063 als Sueuegehem. In de 12de eeuw bestaat er reeds een Romaanse kerk, waarvan enkel de onderbouw van de toren bewaard is. Gedurende het Ancien Régime behoort Zwevegem administratief tot de Kasselrij van Kortrijk – Roede van Harelbeke. Over het grondgebied van de gemeente waren een 40-tal heerlijkheden verspreid, gehouden van minstens 5 verschillende leenhoven, waarvan de heerlijkheden ter Kerken en Ten Kastele de belangrijkste waren. Historisch-cartografische indicatoren wijzen effectief op verspreide hoevebouw binnen het huidig grondgebied van de gemeente. De bevolking heeft gedurende de 14de eeuw veel te lijden onder oorlogsgeweld, ziektes en misoogsten en ook bij de godsdiensttroebelen gedurende de Tachtigjarige oorlog (1568-1648) blijft de bevolking niet gespaard. Getuige hiervan is dat in 1585 slechts 17 procent van het landbouwoppervlakte wordt bezaaid. De ganse streek wordt regelmatig geplunderd door de onmiddellijke nabijheid van de strategisch belangrijke forten Avelgem en Outrijve. Ook tijdens de Negenjarige Oorlog wordt Zwevegem zwaar getroffen. In 1691 wordt een Frans garnizoen ingelegerd in het Kasteel van Zwevegem en in 1695 richtten de Fransen een verdedigingslinie in dwars door de parochie, als onderdeel van een defensieve linie gericht tegen de invallen en invasies vanuit de Spaanse Nederlanden. Dit is het zogenaamde Pré-carré verdedigingssysteem van Vauban.

Na de Spaanse Succesieoorlog kennen de Oostenrijkse Nederlanden in de 18de eeuw een periode van relatieve welvaart, wat zich onder andere uitdrukt in de uitbreiding van het wegnnet en een verhoogde bouwactiviteit. In 1765 wordt de steenweg tussen Kortrijk en Oudenaarde via Zwevegem aangelegd. De eerste periode van de Belgische onafhankelijkheid (1815-1830) wordt gekenmerkt door een zware plattelands crisis, o.a. door de misoogst van aardappelen in 1845. De daaropvolgende hongersnood, economische reconversie en hongersnood lijden tot een bevolkingsstagnatie en als reactie hierop worden verschillende weef- en kantscholen opgericht. Gedurende de tweede helft van de 19de eeuw stijgt het bevolkingsaantal binnen de gemeente aanzienlijk, hoewel de industriële revolutie er zich pas langzaam op gang trekt. De streek wordt getekend door latente werkloosheid en overbevolking die in stand wordt gehouden door het grote aantal geboorten. De bevolking vindt haar bestaansmiddelen voornamelijk in de landbouw, aangevuld met thuisweven. De economische ontsluiting van de gemeente wordt gestimuleerd door de uitbreiding van het wegnnet, het uitgraven van het kanaal Bossuit-Kortrijk in 1861 en de aanleg van de spoorweglijn Kortrijk-Ronse, die de verbinding met het Waalse kolenbekken verbetert. In het laatste kwart van de 19de eeuw worden de eerste fabrieken opgericht. Vanaf 1900 zet de industrialisering zich volledig door, worden tal van weverijen opgericht en ontwikkelt de gemeente zich tot een belangrijk textiel- en metaalverwerkend centrum in Zuid-West-Vlaanderen. Na WO I groeit Zwevegem uit tot een nijverheidsgemeente.

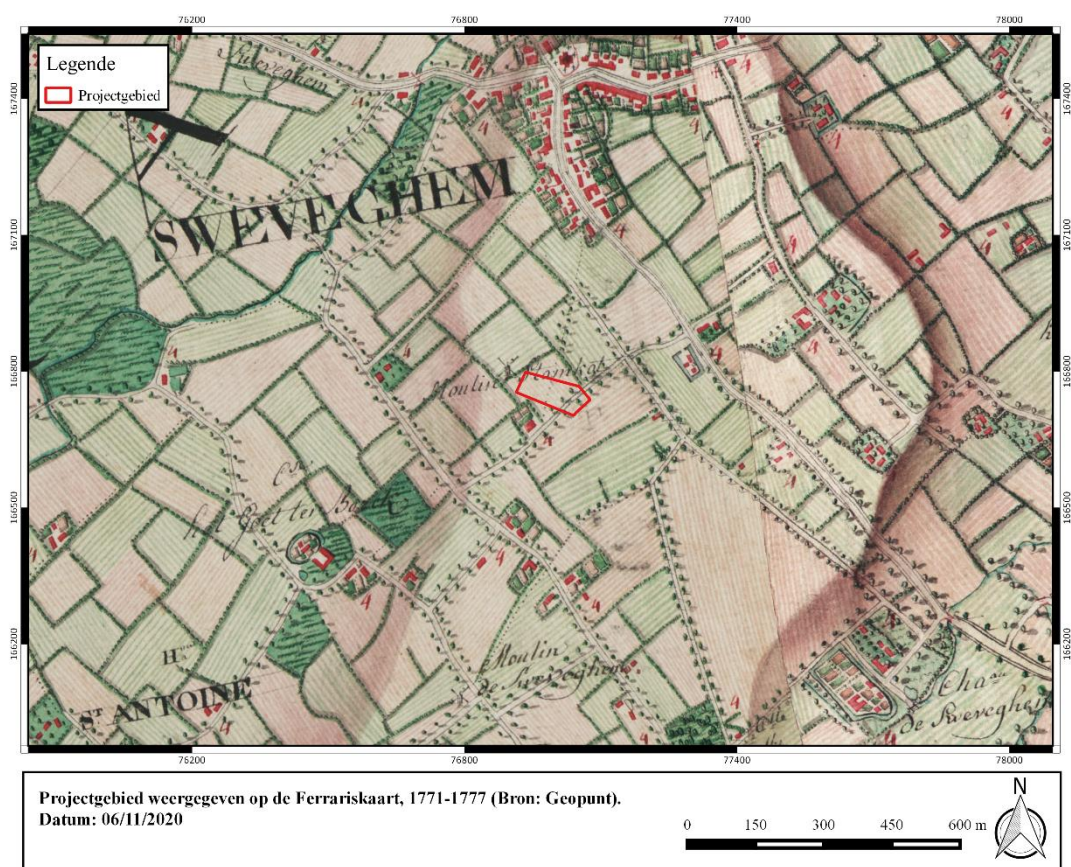

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

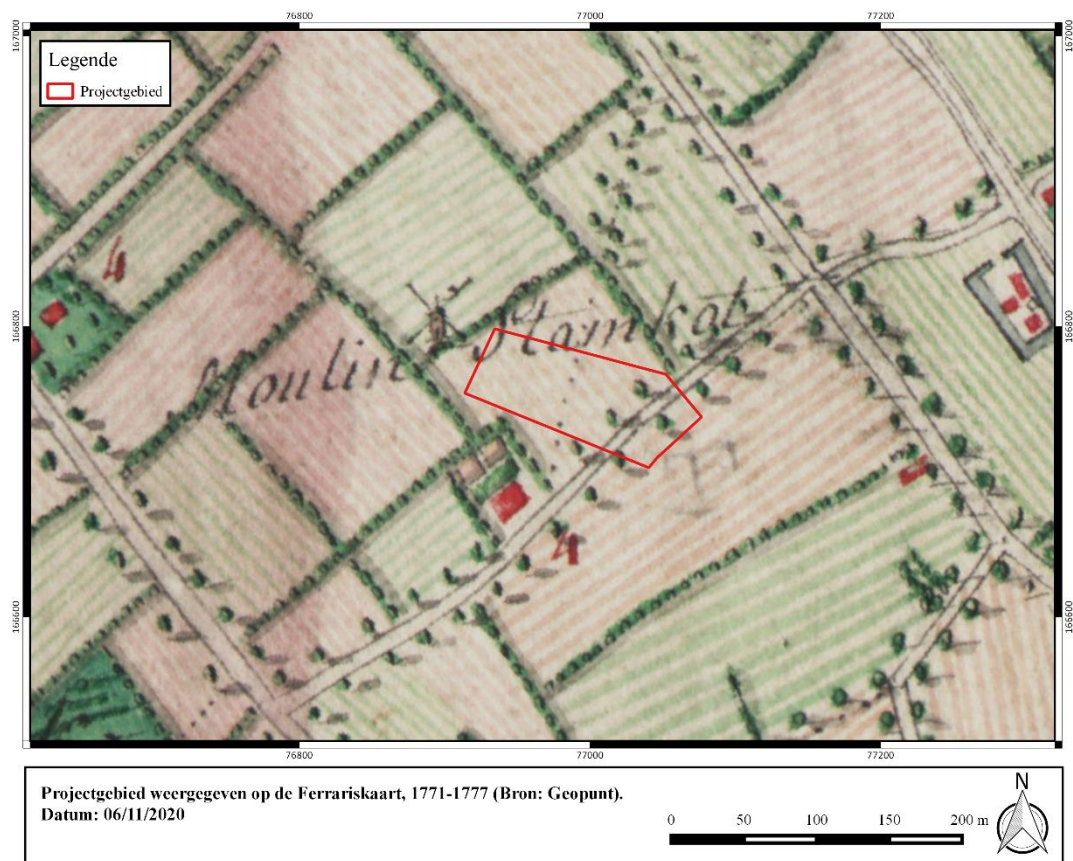
De Ferrariskaart geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Het terrein staat quasi integraal gekarteerd als akker. Het oostelijk deel van het plangebied wordt aangesneden door een zuidwest-noordoost georiënteerde, met bomen omzoomde, wegenis. Vermoedelijk dient deze weg iets oostelijker gesitueerd te worden, gelijklopend met de huidige Oude Bellegemstraat. Deze ligging van het plangebied nabij een oude wegenis, wijst op een verhoogde verwachting naar bewoningssporen. Langsheen de Oude Bellegemstraat is effectief verspreide bebouwing waar te nemen. Centraal doorheen het plangebied loopt een noord-zuid georiënteerde voetweg. Precies ten westen van het projectgebied situeert zich de *Stamkotmolen*.

De Atlas der buurtwegen geeft een niet- aaneengesloten halfopen hoeve weer bestaande uit drie gebouwen. De huidige bebouwing gaat terug op dit gebouwenbestand, zij het in een sterk verbouwde vorm. Deze bebouwing is tevens waar te nemen op de Poppkaart en de topografische kaart van 1910. De Vandermaelenkaart geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Vermoedelijk is dit te wijten aan een onnauwkeurigheid. Op de Vandermaelenkaart is via reliëflijnen duidelijk de helling van het terrein richting de beekvalleien van de Keibeek en de Slijpbeek waar te nemen.

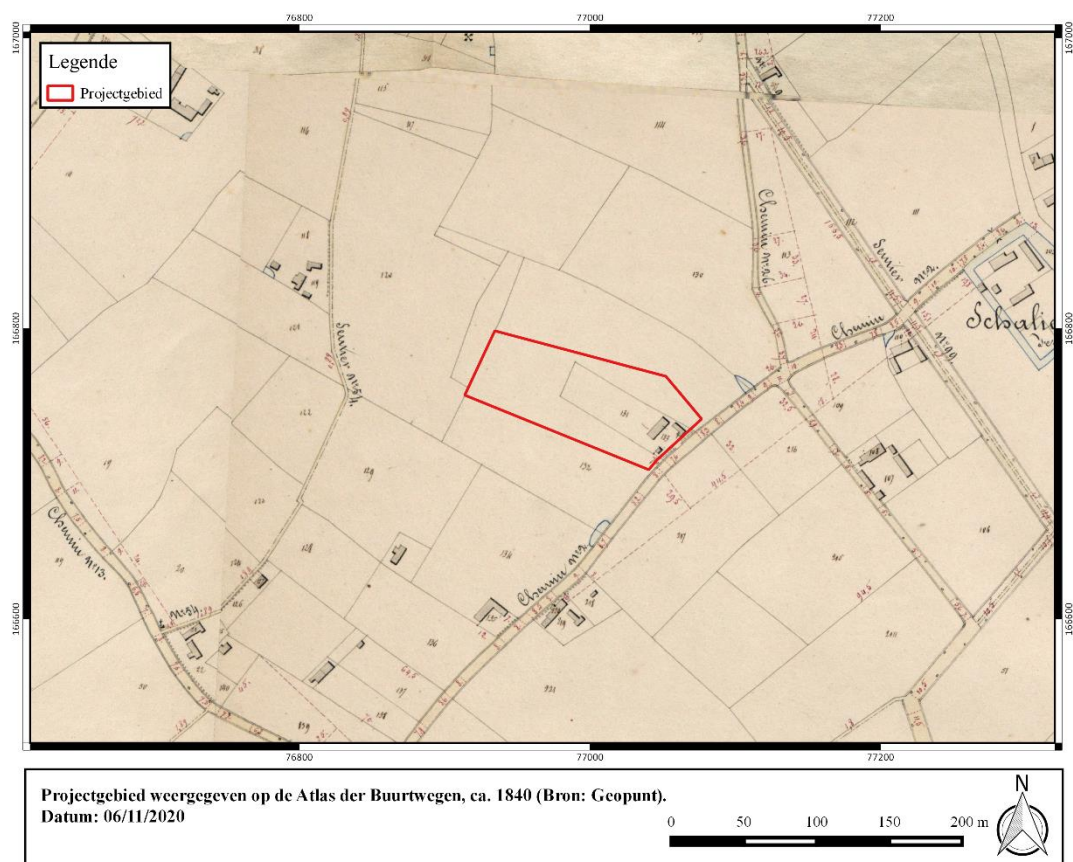
Op de Ministeriekaart zijn de gebouwen aan de straatzijde deels aaneengesloten. De huidige stal aan de straatzijde staat wel los van het gebouw. Ten westen van de hoeve is ook de huidige loods waar te nemen. De aangebouwde stal is nog niet aanwezig. Precies ten westen van het gebouwenbestand situeren zich vier bomen.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

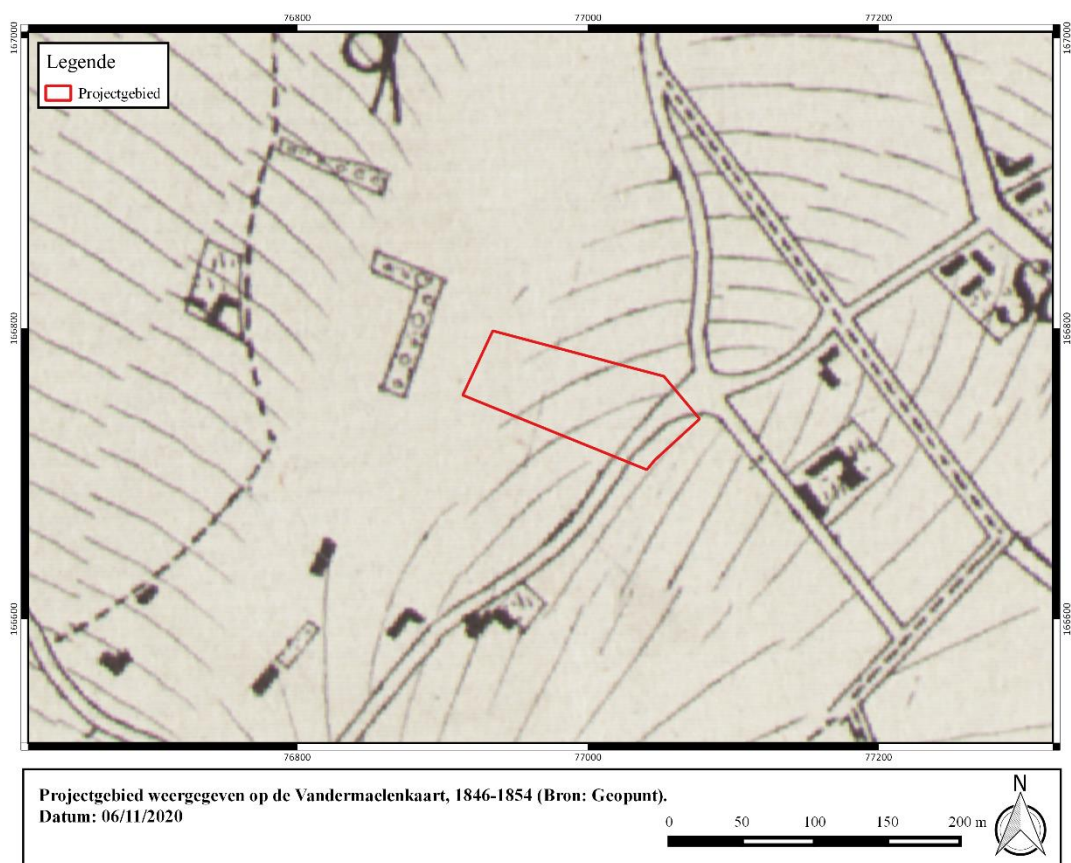

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

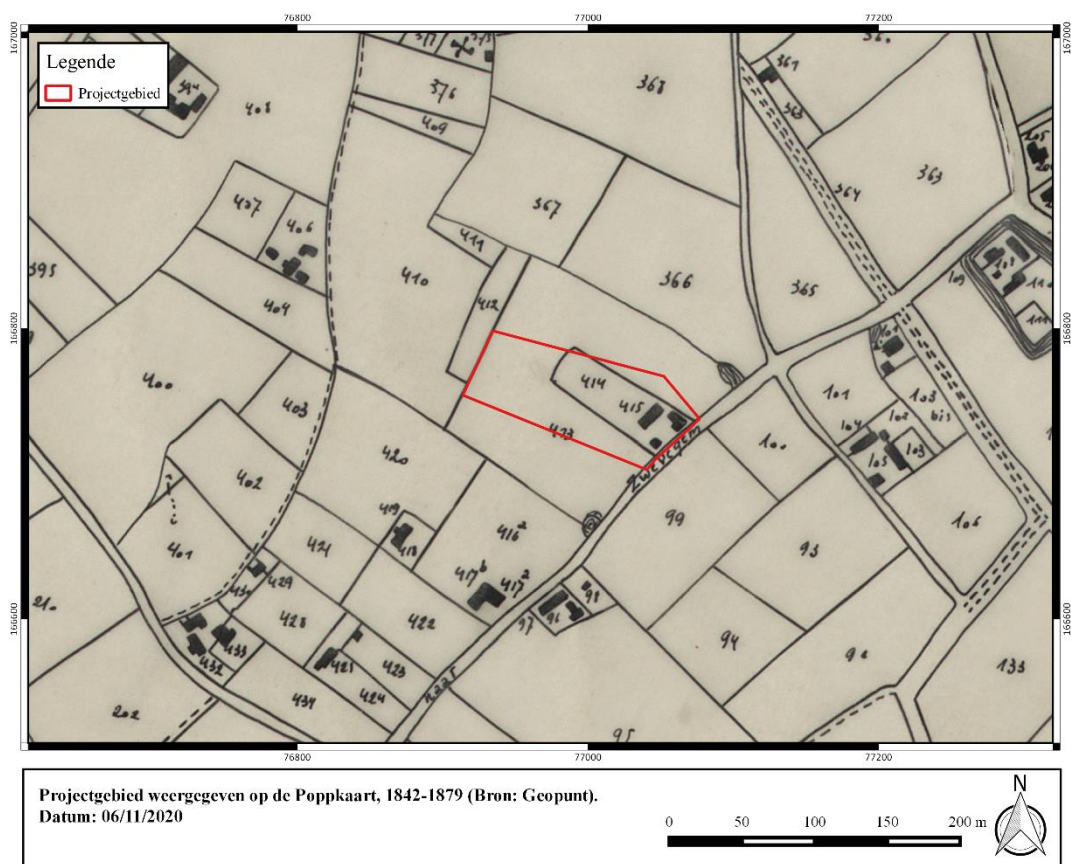

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

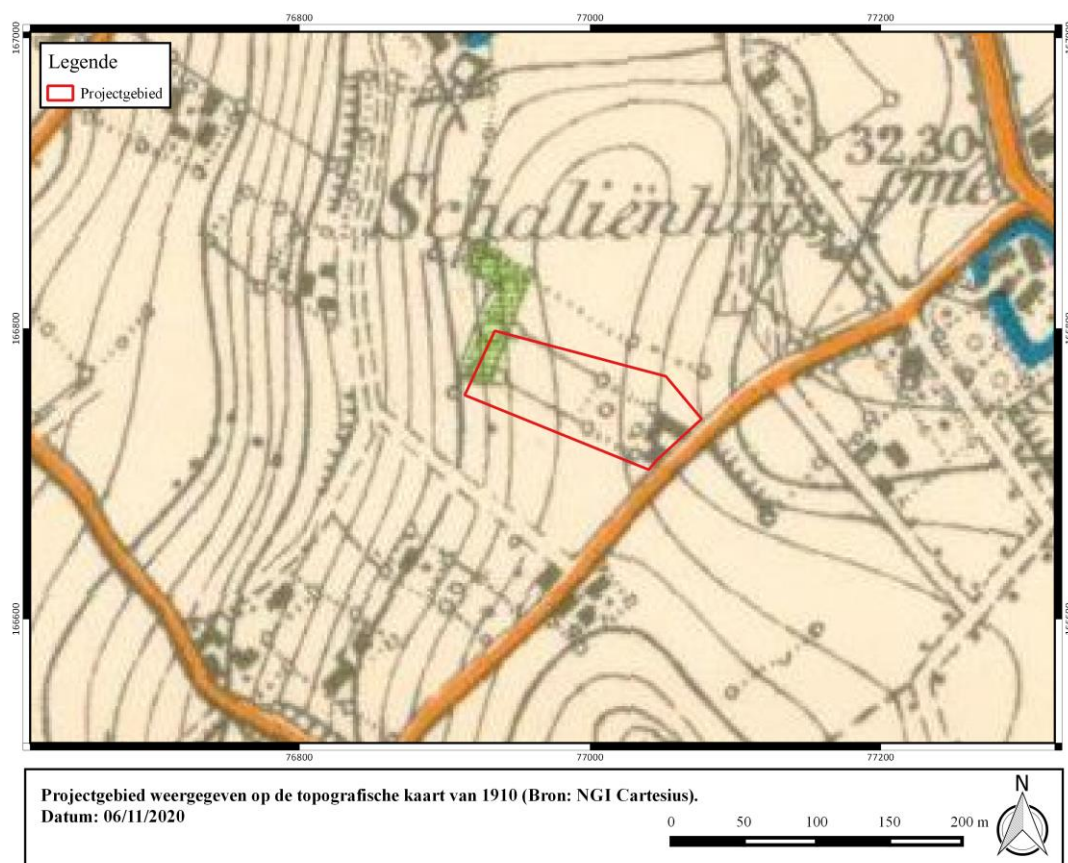

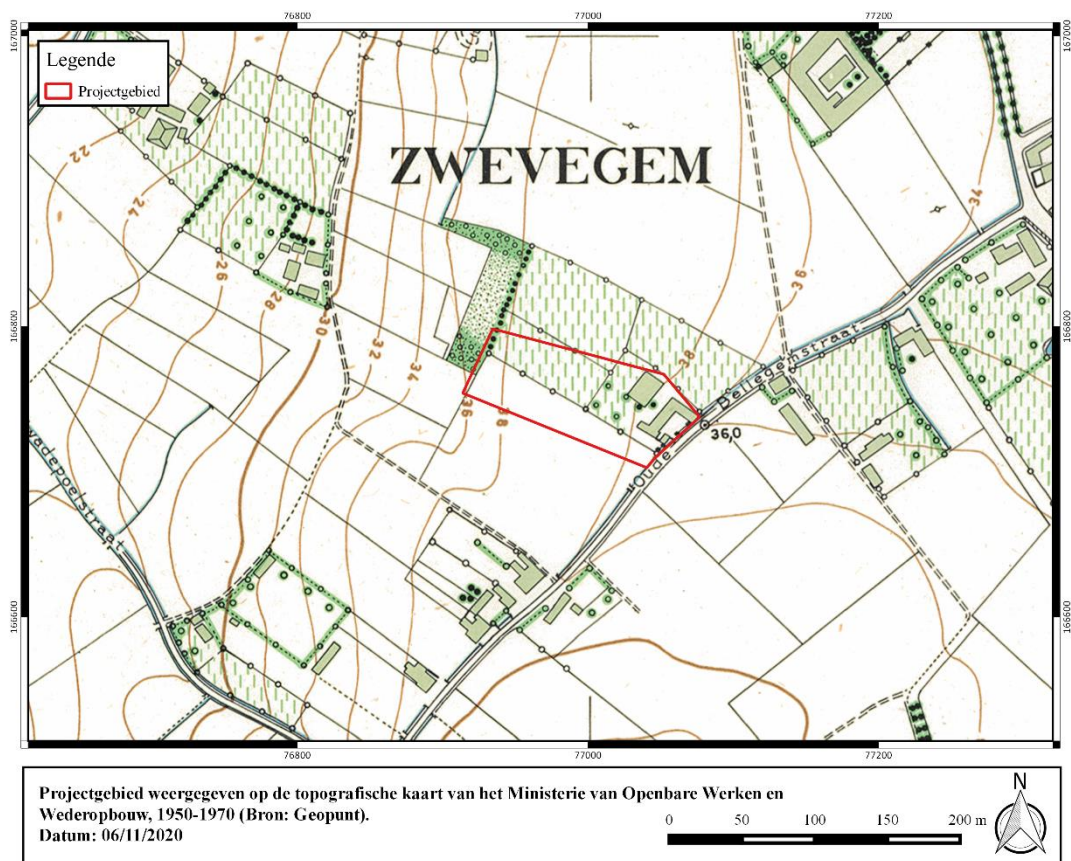
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

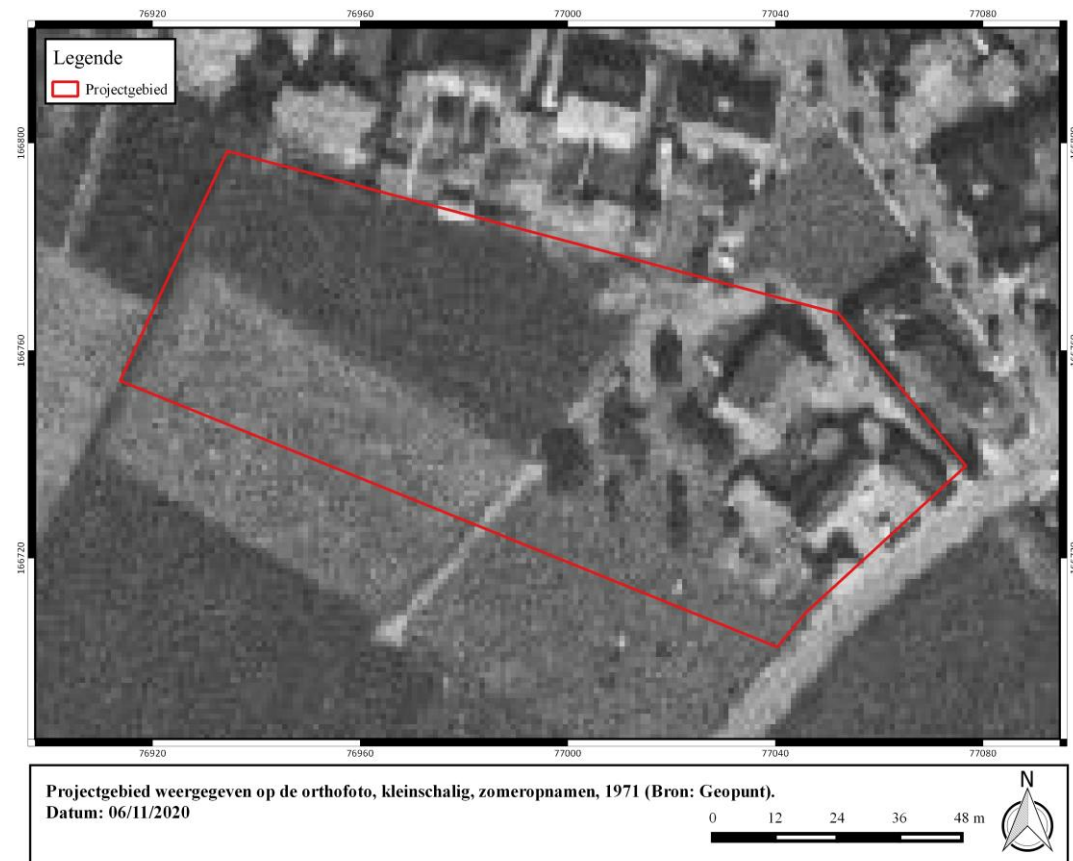
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: NGI Cartesius).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Reeds op de oudste luchtopname is de huidige toestand waar te nemen. De bebouwing binnen de projectgrenzen bestaat uit een woning met bijgebouwen en stal aan de straatzijde en een loods en stal ten westen hiervan. Het overige terreindeel is in gebruik als weiland. Ten zuiden van het gebouwenbestand zijn een aantal bomen waar te nemen.

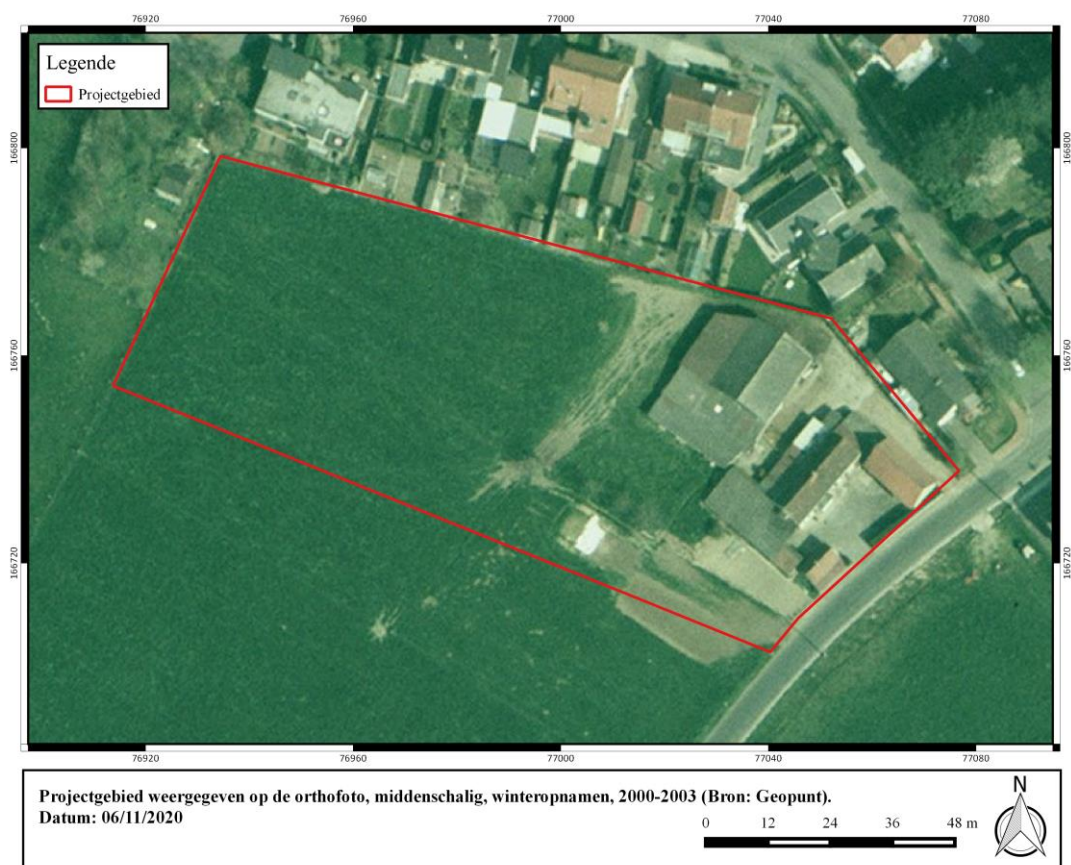

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

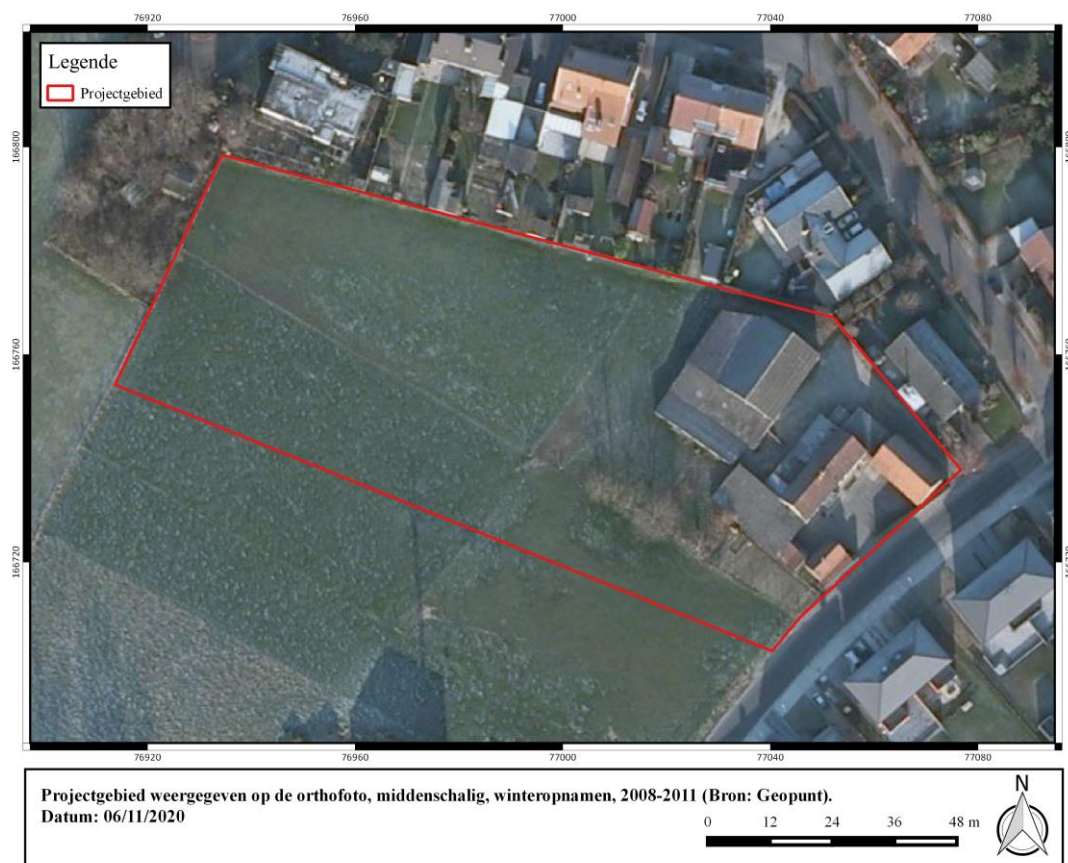

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant binnen het projectgebied van 8241 m² een verkaveling van 18 loten met bijhorende infrastructuur. Momenteel is ca. 1080 m² van het terrein bebouwd en ca. 620 m² verhard. De rest van het terrein is in gebruik als weiland. De geplande werken, het werfverkeer en de werfinrichting impliceren een aanzienlijke bodemingreep en bedreigen het potentieel aanwezige archeologisch erfgoed.

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein bevindt zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site en evenmin in een zone waar geen archeologie te verwachten valt. De archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een verkavelingsvergunningaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

Het plangebied is gelegen op het uiteinde van een noordelijke uitloper van een NO-ZW georiënteerde heuvelrug. Verder ten noorden van het plangebied situeert zich de paleovallei van de Leie en van de Gaverbeek, die beiden zuidelijke uitlopers zijn van de Vlaamse Vallei. De beekvalleien van de Keibeek en de Slijpbeek bevinden zich op respectievelijk 600 meter ten westen en 1,4 km ten oosten van het projectgebied. Boven op de kleiige Tertiaire afzettingen (Lid van Moen) bevinden zich eolische afzettingen van zandleem of leem uit het Weichseliaan tot mogelijk het vroeg-Holoceen. De gegevens van de bodemkaart tonen een Ap horizont die op een E horizont van ca. 40 cm dik of rechtstreeks op de textuur B horizont rust. De bewaringscondities lijken bijgevolg eerder gunstig. Erosiegevoelige zones zijn vooral gesitueerd op de oostelijke en westelijke flanken van de heuvelrug.

Het landschappelijke kader – op hoger gelegen terrein en geflankeerd door beekvalleien – zal destijds waarschijnlijk een grote aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op menselijke samenlevingen in de regio. De vruchtbare bodem en de ruimtelijke ligging van het huidige Zwevegem, tussen de Schelde en de Leie, hebben sinds de prehistorie menselijke aanwezigheid uitgelokt. Binnen het huidig grondgebied van de gemeente zijn silexfragmenten gevonden die teruggaan tot het mesolithicum.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied zelf zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Binnen een straal van 1,5 km zijn er op meerdere locaties aanwijzingen voor doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden. Tijdens een recent proefsleuvenonderzoek werden sporen uit de Romeinse tijd en de middeleeuwen aangetroffen op een terrein aan de Avelgemstraat, ten oosten van de Oude Bellegemstraat³. Meer naar het noorden werden graven uit de Romeinse tijd en nederzettingssporen uit de metaaltijden, Romeinse tijd en de middeleeuwen vastgesteld⁴. Deze vindplaatsen situeren zich in de valleien. Over de hoger gelegen locaties is veel minder informatie voorhanden.

De cartografische bronnen geven een agrarisch karakter weer vanaf het einde van de 18de eeuw. Op de Ferrariskaart is er geen bebouwing binnen de grenzen van het projectgebied. Het oostelijk deel van het plangebied wordt aangesneden door een zuidwest-noordoost georiënteerde weg die omzoomd is met bomen. De ligging nabij een oude wegenis wijst op een verhoogde verwachting naar bewoningssporen. Ten westen van het projectgebied situeert zich bovendien de *Stamkotmolen*. Mogelijk bevindt deze molen zich zelfs binnen de grenzen van het

³ Verhaeghe 2019

projectgebied, maar is hij door afwijkingen op de Ferrariskaart anders weergegeven. De 19de-eeuwse Atlas der buurtwegen geeft een niet- aaneengesloten halfopen hoeve weer bestaande uit drie gebouwen. De huidige bebouwing gaat terug op dit gebouwenbestand, zij het in een sterk verbouwde vorm. Deze bebouwing is ook waar te nemen op jongere kaarten uit de 19de en 20ste eeuw.

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contouren van het plangebied gedurende de laatste decennia. Reeds op de oudste luchtopname is de huidige toestand waar te nemen. De bebouwing binnen de projectgrenzen bestaat uit een woning met bijgebouwen en stal aan de straatzijde en een loods en stal ten westen hiervan. Het overige terreindeel is in gebruik als weiland. Ten zuiden van het gebouwenbestand is een aantal bomen waar te nemen.

Uit de resultaten van het bureauonderzoek blijkt dat er potentieel is inzake archeologisch erfgoed. Zowel de archeologische waarnemingen in de omgeving als de landschappelijke situering van het projectgebied wijzen hierop. Daarnaast tonen de cartografische gegevens en de orthofotosequentie dat er geen verstoring is, behalve ter hoogte van de bestaande bebouwing. Er is geen informatie aan het licht gekomen waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat zowel uit artefactenconcentraties uit de steentijden als uit archeologische resten bestaand uit bodemsporen.

Het bureauonderzoek kon met andere woorden geen uitsluitsel bieden omtrent de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed in de ondergrond. Om het al dan niet nemen van maatregelen gegrond te kunnen staven, zijn aanvullende vooronderzoeken nodig.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

